

İSLAM'DA MEZHEP

Ebu Ubeyde

www.TevhidDini.com

İSLAM'DA MEZHEP

Ebu Ubeyde

بسم الله الرحمن الرحيم

Hamd alemlerin rabbi Allah'a mahsustur. Salat ve selam mücahidlerin imamı, kafirlerin korkusu olan resullerin sonuncusunun üzerine onun ailesine ve ashabına olsun.

Günümüz islami cemaatlerinin içerisinde tevhid iddiasında olan cemaatler oldukça fazladır. Hepsi kendisine göre bir tevhid anlayışı benimsemiş ve kendi ekollerini, kendi çalışma prensiplerini belirlemiş bu yolda yurumuş ve insanları da bu yollara uymaya davet etmişlerdir. İşte bu sebepten fırkalaşma gruplaşma meydana gelmiş Allah'ın dini paramparça edilmiştir.

"Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olanlardan (olmayın. Bunlardan) her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir."¹

İhtilafta rahmet olmadığı açıkça görülmektedir. İhtilaf insan oğlunu helake sürüklemiştir. "Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet yapardı. (Fakat) onlar ihtilafa düşmeye devam edecekler. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri müstesnadır. Zaten Rabbin onları bunun için yarattı. Rabbinin, "Andolsun ki cehennemini tümüyle insanlar ve cinlerle dolduracağım" sözü yerini buldu."²

Öyle ise ihtilaflarımızı götüreceğimiz bir merci ve bir kaynak olmalıdır. Bu öyle bir makam olmalıdır ki bu kadar insanı bir ortak payda da toplayabilmelidir. İşte buda kuran ve sünnettir.

Çünkü bilindiği gibi bu grupların hepsi aynı dine iman ettiklerini iddia ederler. Bu dinin hüccet olan iki kaynağı vardır. Biri kuran diğeri ise sünnettir.

Kuran mütevatir olarak bizlere kadar gelmiş ve korunmuştur. Onun bilgisinin sahihliğinde şüphe eden kafir olur. Diğer kaynak ise sünnettir. Ancak sünnete uydurmalar karıştırılmış ve yahudiler tarafından ve diğer kafirler tarafından nebi sav'ın temiz sünneti tahrif edilmeye çalışılmıştır. Bunun içindir ki alimler hadisleri tetkik etmiş, sahihini zayıfından ayırmış uydurmalarını ortaya çıkarmış ve ilim talebelerinin okuduğu hadis ıstılahı dalındaki kitapları telif etmişlerdir. Hangi hadisin hüccet olabileceğini hangisinin olamayacağını izah etmişlerdir. Bunlardan mütevatir hadislerin kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir ki inkar edenin kafir olacağı belirten alimler olmuştur. Ahad haberde ise racih görüşe göre sahih olur ise rivayet gene hüccet teşkil ettiği idir. Daha detaylı tafsilat hadis ıstılahı kitaplarında mevcuttur. Bizim asıl meselemiz ise bu değildir. Ancak bu anlattıklarımızdan anlaşılan odur ki; kuran, sünnetteki mütevatir haberler ve sahih olan ahad haberler dinde hüccettir. Ve en basit ilim talebeleri dahi bilirlerki; nassın olduğu yerde ictihad olmaz.

Neden biz bu usul kaidesini zikrettik diye akıllara soru işareti takılırsa, çünkü risalemizin asıl meselesi ile alakalı olduğunu söyleriz. Çünkü asıl meselemiz islamda mezheplerin yeri ve mezhebin nasıl anlaşılması gerektiğidir.

¹ Rum 32

² Hud 118-119

İslam'da Mezhep

Meselenin aslına girmeden önce bazı noktaları hatırlatma da fayda görülmektedir.

İlk olarak demiştik ki; ihtilafları Allah'a ve resulüne götürmemiz lazım ki parçalanmaktan ve bölünmekten kurtulalım. Allah dedi ki;

“Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!”³

“Onlara: Allah'ın indirdiğine (Kitab'a) ve Resûl'e gelin (onlara başvuralım), denildiği zaman, münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün.”⁴

“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülülemre (idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah'a ve Resul'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”⁵

Öyleyse tartışmalarımızda dönmemiz gereken merci Allah ve resulüdür. Allah c.c. böyle yapmayanları munafıklıkla ve küfürler itham ediyor. Rabbimiz ise şöyle yapanları övüyor;”

“Tağut'a kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele: O kullarımı ki, onlar sözü dinlerler,sonra da en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın doğru yola ilettiği kimselerdir. Gerçek akıl sahipleri de onlardır.”⁶

“Peygamber size ne veriyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir.”⁷

“Ümmetim yetmiş üç fırkaya bölünecek bir fırka hariç hepsi ateştedir.” Dediler ki; kim o taife ey Allah'ın resulü? Dedi ki; “Benim ve ashabımın yolu üzere olanlardır.”

Bu gibi davrananları Allah c.c. övmüştür. O kullar ki ihtilaflarını kuran ve sünnete döndürürler ve ordan çıkan karara boyun eğler. Nefislerine hevalarına uymadığı için hakkı terk etmezler. Şeriatın sınırlarını korurlar.

Peygamber sav'in sözü dururken başka hiç kimsenin sözünü alıp nebinin sözünü terk etmezler. Kim olursa olsun. En faziletli insanlar dahi olsalar hadisi terk edip onların sözleri ile amel etmezler. Tıpkı ibn Abbas r.a dediği gibi “ Ben üzerinize gökten taş yağmasından korkuyorum. Ben size resulullah sav böyle söyledi diyorum, siz bana Ebu Bekir Ömer böyle söyledi diyorsunuz.”

İbn Abbas'ın sözünü iyi düşünün. Nebi sav sözünü o dönemde insanlar cennetle müjdelenen Ebu Bekir ve Ömer'in sözünden dolayı terk ediyorlardı. Peki hangi mezhep imamı olursa olsun hangisi Ebu Bekir'den veya Ömer'den daha faziletli olduğu iddiasında bulunabilir.

³ Araf 3

⁴ Nisa 61

⁵ Nisa 59

⁶ Zümer 17-18

⁷ Haşr 7

Peki onların sözü alınıp hadis terk edilemiyorsa nasıl olurda mezhep imamının görüşü yüzünden nasıl sahih bir hadis terk edilebilir. İyi düşünün akıl sahipleri.

Şuda başka bir usul kaidesidir ki; Nebi sav dışındaki her beşerin sözü alınır ve atılır. Ancak masum olan korunmuş nebi sav'in sözü atılmaz. Malumdur ki; mehep imamlarının hiçbirisi hatadan korunmuş ne bir melektir ne de bir peygamber. Bu yüzden Nebi sav şöyle demiştir; “Müctehid ictihad ettiği zaman isabet ederse iki ecir, isabet etmezse bir ecir alır.” Bu hadiste müctehidler bazen hata yaptıklarının delilidir. Öyleyse bu 4 mezhebin imamıda bazı meselelerde hata etmişlerdir. Allah hepsine rahmet etsin.

Şimdi burada hemen şöyle bir soru gelebilir; o büyük imam hata olduğunu bilemedi de sen mi bildin? O şeriatın herşeyini bildiği için müctehid oldu. Bizde deriz ki; mezhep imamlarının da bilemediği meseleler olabilir. Tıpkı sahabenin en alimi olan Ebu Bekir r.a. ve Ömer r.a. gibi büyük sahabelerin bir takım meseleleri bilememesi gibi. Hadislere dikkat edersek Ben Ebu Bekir ve Ömer girdik, çıktık gibi lafızlarla bu iki sahabeinde Nebi sav'in yanında gece gündüz olduklarını anlıyoruz. Ancak bir meselede Ebu Bekir r.a. kendisine mirastan pay olup olmadığını soran bir kadın'a ben senin için Allah'ın kitabında ve resulün sünnetinde bir pay olduğunu görmüyorum dedi. Daha sonra insanlara öğlen namazını kıldırdı. Ve onlara bu meselede bildiği birşeyler olup olmadığını sordu. O sırada Muhammed bin meseleme ve mugire ibn şube kalkıp nebi sav'in böyle bir kadına altı bir pay verdiklerine şahadet edince o kadına hakkını iade etmiştir.

Gördün ki sahabeinin en alimlerinin dahi bilmediği ve hata ettikleri meseleler vardı. Öyleyse nasıl olurda büyük taassub ile bir mezhep imamının görüşüne deliline bakmaksızın her meselede tabi olunur. Onlar yoksa masum mudur? Yoksa onlar hatadan münezzehtir?

Peki onlar da hata edebildiği anlaşıldı ise ihtilaflarının veya daha doğrusu birinden birinin doğru olmasının sebepleri nelerdir? Bu sebeplerden bazıları şöyledir;

1- Nebi sav'in o sözü söylemediğine itikad etmesidir.

- Hadisin aslen müctehide hiç ulaşmamış olmamasıdır.
- Hadis ulaşmış olabilir ancak onun yanında sabit olmamıştır.
- İctihadi ile hadisin zayıf olduğuna hükmetmiştir.
- Başka adil dabit sahibinin kendisine gelen rivayete muhalif olmasındandır.
- Hadis ulaşmıştır yanında sabitte olmuştur. Ancak hadisi unutmuştur.

2- Bu meselede bu sözün kast edilmediğine itikad etmesidir.

- Hadisin delaletini bilmemesidir.
- Yada hadisin has mı yoksa genel mi olması noktasında ki görüşünden dolayıdır.

3- Hadisin nesh olunduğuna yada tevilinin olduğuna inanmasıdır.

İşte bu saydığımız başlıca sebeplerden dolayı müctehid imamlar ihtilaf etmişler ve farklı görüşler bildirmişlerdir. Sonuc olarak biri yanlış diğeri ise doğru görüşe kanaat etmiştir. Bu yukarıda verdiğimiz sebepleri bazı örneklerle izah etmeye çalışalım ki mesele daha anlaşılır olsun.

İslam'da Mezhep

Hadisin bir müctehide ulaşmamış olması kadar normal bir durum yoktur. Çünkü imamlar farklı bölgelerde yaşamışlardır. Mesela Ebu Hanife bagdat, Şafii mısır, Malik medine ve Ahmed ise gene kufe'de yani bağdatta Ebu Hanifeden uzun süre sonra yaşamıştır. Hadisin merkezi medine idi. Çünkü orada sahabeler ve onların çocukları yaşamaktaydı. Yani gece gündüz nebi sav ile beraber olan insanlar vardı. Ve hadiste merkez orası idi. Malik bile bazı meselelerde sünnete muhalif bazı fetvalar verdi ise, çok daha uzaklardaki imamların sünnete muhalif fetva vermeleri yada hadisin onlara ulaşmamış olması çok çok daha normal bir durumdur.

Örneğin; daha önce verdiğimiz örnekte olduğu gibi Ebu Bekir r.a dahi miras'tan neneye ne verileceğini kendisine o meselede hadisi ulaşmadığından dolayı bilmiyordu. Sahabenin hayatında ve hadis kitaplarında buna benzer kıssalar çoktur. Ancak biz burada hepsini tek tek zikreder isek konu oldukça uzayacak ve asıl hedefinden çıkacaktır.

İbn Abbas gibi sahabenin en alimi, kuranın tercümanı ve bu ümmetin alimi diye isimlendirilen sahabe, muta nihakinın nesh olduğu haberi ona ulaşmadığından dolayı bir rivayete göre muta'yı helal görerek ölmüştür. Nebi sav onun için Allah'a dua etmiş ve şöyle demiştir; "Allah'ım ona tevili öğret ve dinde fakih kıl." Eğer böyle bir sahabe dahi bazı meselelerde kendisine hadis ulaşmadığından dolayı sünnete muhalefet etti ise ve biz de ehli sünnet alimlerin haramlığına ittifak ettiğini bildiğimiz muta'yı helal gördü ve hata etti ise 4 mezhep imamlarından birinin kendisine hadis ulaşmayan meselede ictihadında hata etmesi kadar daha tabi birşey yoktur.

Bu saydığımız sebeplerden dolayı sahih olan hadis ile amel edip mezhep imamının görüşünü terk etmek MEZHEPSİZLİK değildir. Tam aksine 4 İMAMIN MEZHEBİNE tabi olmaktır. Çünkü hepside aynı söylemişlerdir. Şimdi sana onların bazı sözlerini aktaracağız.

EBU HANİFE (rahimehullah)

"Eğer hadis sahih ise benim mezhebimdir."

"Nerden aldığımıza bakmadan birinin bizim sözümüz alması caiz değildir."

"Benim delilimi bilmeden benim sözümle birini fetva vermesi haramdır."

"Biz beşeriz bugün bir söz söyleriz yarın o sözden döneriz."

"Ey Ebu Yusuf! Benden her duyduğunu yazma. Bugün birşey söylerim yarın ondan dönerim. Yarın bir görüşü benimser ertesi gün ondan da dönerim."

"Eğer Allah'ın kitabına ve resulunun sünnetine muhalif bir söz söyler isem benim sözümü terk edin."

MALİK BİN ENES (rahimehullah)

“Şüphesiz ben beşerim. Hata da ederim isabet de ederim. Benim görüşüme bakın. Allah’ın kitabında ve sünnetine uyanı alın. Muvafak olmayanı ise bırakın.”

“Nebi sav’den başka her kesin sözü alınır ve atılır. Nebi sav bundan müstesna.”

“İbn vehb dedi ki; Abdest alırken ayakları hilalleyerek yıkamadan sorulduğunu işittim. Dedi ki; bunda insanlara bir şey yoktur. İnsanlar azalana kadar bıraktım. Dedim ki; bizim yanımızda bu meselede hadis var. Dedi ki; nedir o? Dedim ki; bize leys ibn sad ve ibn luheya ve amr ibn haris yezid bin amrul maarifi den oda abu abdurrahman habeliden oda müstevridbin şeddad kureyşi den haber verdi ve dedi ki; Nebi sav’i abdest alırken ayak parmaklarını hilallerken gördüm. Malik dedi ki; şüphesiz bu hadis güzeldir. Ben onu şimdi duydum. Daha sonra ona bu meselede soru sorulduğunda ayak parmaklarını hilallemeyi emrettiğini işittim.”

ŞAFİ (rahimehullah)

“Müslümanlar Nebi sav’den bir sünnet ulaştığında başka birinin sözünden dolayı hadisi terk etmenin helal olmayacağına İCMA ettiler.”

“Resulullah sav’den benim sözüme muhalif her sahih nakil olursa, ben hayatımda ve ölümümden sonra o sözümünden döndüm.”

“Eğer Nebi sav’den benim söylediğimin hilafına sahih bir nakil varsa Nebi sav’nin sözü evladır. O zaman beni taklid etmeyin.”

AHMED İBN HANBEL (rahimehullah)

“ Ne beni, ne Malik’i, ne Şafi’yi, ne Evzai’yi ve ne de Sevri’yi taklid etmeyin. Bizim aldığımız yerden alın.”

“Nebi sav’in sahih hadisini reddeden helakın kenarındadır.”

İşte bu sard ettiğimiz sözlerin hepsi basiretsizce onları taklit etmeyi 4 mezhep imamının haram kıldığına delilidir. Şöyle bir soru sorabilirsiniz bu nokta da; bu sözlerin kaynakları nerede diye? Bu sözlerin hepsi bu imamlara nispet edilen kitaplarda ve onların talebelerinin kitaplarından alınan nakillerdir. Ancak risalemizi kısa sürede acil olarak ihtiyacından dolayı hazırladığımızdan dolayı daha detaylı araştırma yapma imkanımız olmadı. Ancak bu imamlara yalan sözler isnad etmekten Allah’a sığınırız. Bizler sadece on lardan gelen sözleri sizlere naklediyoruz. Yakın bir zamanda kaynakları ile beraber daha detaylı bir risalemiz rabbimizin yardımı ve tevfiki ile olacaktır inşallah.

Mezhep imamlarının hata etmediklerini ve onların bu hatalarını bizim bulamayacağımızı bahseden insanlar bir de bu şüphelerini desteklemek için sen Malik’ten veya Ahmet’ten daha mı iyi biliyorsun derler. Ancak onlar hakkı aradıklarından değil hevalarına uyduklarından bunu söylerler. Nasıl mı bir örnek ile onların tasvir ettiği gibi bunun imkansız olmadığını ortaya koyabiliriz.

İslam'da Mezhep

İmam Müslim sahihinde bir bab açmış ve bu babın adını ‘ Cuma günü tek olarak oruç tutmanın Mekruh oluşu’ koymuştur. Ve burada 4 tane sahih hadis zikretmiştir. Bunlar şunlardır;

Bize Amru Nagid haber verdi. Sufyan bin Uyeyne haber verdi oda Abdullah el Hameyd ibn Cubeyr'den haber verdi. Muhammed ibn Abbad ibn Cafer haber verdi dedi ki; Cabir'e sordum ki; ‘ Nebi sav Cuma orucundan nehyetti mi?’ Bu sırada kabeyi tavaf ediyordu. Dedi ki, ‘ Bu evin Rabbine yemin ederim ki evet.’

Muhammed ibn Rafi haber verdi dedi ki; bize Abdurrezzak haber verdi. Oda bana ibn Cureyc haber verdi dedi. Bana da Abdulhamiyd ibn Cubeyr ibn Şeybe haber verdi ona da Muhammed ibn Abbad ibn Cafer haber verdi. Şüphesiz ki o Cabir'e sordu oda aynısını Nebi sav'den haber verdi.

Bana Ebu Bekir İbn Ebi Şeybe haber verdi. Bize Hafs ve Ebu Muaviye Amaş'tan haber verdiler. Bize Yahya ibn Yahya haber verdi bana da Ebu Muaviye Amaş'tan haber verdi oda Ebu Salih'ten haber verdi ve Ebu Hureyre'den şöyle haber verdi; Nebi sav dedi ki; “ **Sizden biri oruç Cuma günü oruç tutmasın. Ancak ya bir gün önünde ya da bir gün sonradan eklesin tutarsa.**”

Bana Ebu Kureyb haber verdi bize de Hüseyin Zaide'den haber verdi oda Hişam'dan o da İbn Sirin'den haber verdi ve o da Ebu Hureyre'den haber verdi ve dedi ki; Nebi sav şöyle dedi; “ **Geceler arasından Cuma gecesini Kıyam ile özelleştirmeyin. Günler arasından Cuma gününü oruç ile özelleştirmeyin. Ancak sizden birinin orucunun o güne denk gelmesi hariç.**”⁸

İmam Nevevi Müslim'in şerhin'de şunları söylemiştir;

“ Bu ve buna benzer diğer hadislerin zahiri Şafinin ve ashabının aynı şekilde onlara muvafakat edenlerin Cuma günü tek olarak oruç tutmanın kerih olduğuna delildir. Ancak eğer adeti varsa ve o güne orucu isabet ederse müstesnadır. Eğer bir gün önünden ve sonundan tutarak ulaşılsa veya adeti üzere cumaya denk gelirse ya da asla şifa bulamadığı hastalığından kurtulacağı gün oruç tutmayı adarsa ve cumaya isabet ederse bu günlerde oruç tutmak bu hadislere göre kerih olmaz.

Ancak Malik'in Muvatta'daki sözünü ilim ve fıkıh ehlinden ve ne de ona uyup da bu oruçtan nehyeden kimseden duymadım. Ki o bu orucu güzel görmüştür. Bazı ilim ehlini bu orucu tutarken gördüm. İşte bu söylediği söz onun ve başkalarının görüşüdür ki bu görüş Sünnet'te görülenin hilafıdır. Sünnet onların sözlerinin önüne takdim edilir. Çünkü sünnette Cuma günü oruçtan nehy sabit olmuştur. Malik bunda mazurdur. **Çünkü ona bu yasak ulaşmamıştır.** Malik'in ashabından Davudi dedi ki; **bu hadis Malik'e ulaşmamıştır. Eğer ulaşsa idi bu hadise muhalefet etmezdi.**”⁹

İşte altın değerindeki sözler bunlardır. Eğer hadisin merkezinde yaşayan İmam Malik'e ki o Medine de yaşamıştı, hadis ulaşmadı ise Ebu Hanife ve Şafi bu konuda ondan daha fazla mazurludurlar. Çünkü biri Kufe'de diğeri Kahire'de idi.

⁸ Sahihu Muslim; Kitabus Sıyam, 146,147,148

⁹ Şerhu Sahihu Muslim; Nevevi

İşte bu sözlerden yola çıkarak şunu söylememiz doğru olacaktır. Bugün bir takım CAHİL insanların sadece sahih hadis ile amel edip imamların sözlerinden bazılarını terk etmemiz dolayısı ile bizi mezhepsizlik ile itham etmeleri kuru gürültüden başka bir şey değildir. Asıl bizler imamların bu sözlerinden dolayı onların mezhebine tabi oluyoruz. Onlar sahih hadis benim mezhebimdir demişlerdir. Bizde onların mezhebine tabi oluyoruz. Kendi cehaletinizi müslümanlara mezhepsiz yaftası vurarak kapamaya çalışmaktan vazgeçin. İnsanların sözlerini ve mezheplerini korumak yerine, resulullah sav'in sünnetini korumak derdiniz olsun. Çünkü onun sünnetinin korunması falan imamın mezhebinin korunmasından daha önemlidir. Çünkü günahattan korunmuş bir resul, mezhep imamı ise ona tabi olan bir beşerdir. Hata da eder isabet de eder.

Ebu Hanife hakkında yapılan nakil de Ebu Hanife aynı bizim durumumuza düşmüş ve bizim yaptığımız savunmayı yapmıştır.

Beyhaki, Yahya bin Hureys'in şöyle dediğini rivayet etmektedir: Sufyan'a gelip birisinin; Bu Ebu Hanifeyi niye yadırgamazsın ki, dediğini, kendisinin de bunun üzerine şöyle dediğini duydum; niyeymiş? Kendisini şunları söylerken duydum: “ Allah'ın kitabından alırım, onda bulmazsam resulünün sünnetinden, Allah'ın kitabında ve resulünün sünnetinde bulamazsam aradığımı, sahabelerinden dilediğimin sözünü alır, dilediğimi bırakırım. Onların sözlerini bırakıp başkalarına gitmem. Yok eğer sorun İbrahim, Şabi, ibn Sirin, Hasan, Ata ve ibn Müseyyeb'e¹⁰ kadar uzanırsa şunu derim, onlarda ictihad yapan kimselerdi, bende onlar gibi ictihad ederim.”¹¹

Kaldı ki senelerdir yaşadığımız coğrafya olan Türkiye'de doğu usulü denilen usul ile ilim okutulan medreselerde senelerce nurul izah denilen içinde bir tane delil bulunmayan, kalıplaşmış beyinler oluşturmak amacı ile okutulan fıkıh kitaplarının Ebu hanifeye izafe edilmesi başka önemli sorunlardan bir tanesidir. Ebu hanife' den sonra ona tabi olduğunu iddia eden ancak onunla uzak yakın hiçbir ilişkisi bulunmayan insanları kendilerinin ve hocalarının fıkıh fetvalarını senelerce Ebu hanife'nin fetvalarıymış gibi insanlara yutturdular. Bugün kü en cahilane sözlerden bir tanesi şu sözdür; “Amel de hanifi, itikadda Maturidi mezhebindeniz.”

Ey akıl sahipleri soruyorum sizlere Ebu Hanife'nin akidesimi bozuk da Maturidi akidesini alıyorsunuz. Hiç hocalarınız bunları size anlatırken sorgulamadınız mı? Hâlbuki Ebu Hanife Nebi sav'ın hakkında şöyle söylediği hayırlı nesildendir.

“ İnsanların en hayırlıları asırm dakiler, sonra onlardan sonra gelenler ve onlardan sonra gelenlerdir.”¹²

Yani sahabe, tabiin ve etbaut tabiidir. Ki Ebu Hanife'nin sahabe gördüğü rivayetleri bizlere kadar ulaşmıştır. Sahabe görmese dahi etbaut tabiin olduğu kesindir. Onun akidesi mi sahihtir yoksa hicri 330'larda yaşamış maturidinin akidesi mi sahihtir ?

Mesele tıpkı Malik'in dediği gibidir. O şöyle dedi; “Bu ümmetin ilkleri ne ile kurtuldu ise sonları da onunla kurtulacaktır.”

¹⁰ Bunlar tabiinin büyük alimleri

¹¹ Miftahul cenne s34

¹² Buhari ve Müslim

İslam'da Mezhep

Bu ümmetin ilk neslinin akidesidir bizleride kurtaracak olan akide. Bir suyun dağlardan çıkan kaynağı çok temizdir. Ancak o su aşağılara doğru indiği zaman yolda önüne pislikleri de katacağı için aşağılarda daha pis bir hal alır. Vahiyden sonra geçen seneler insanların akidelerine bazı pislikler karıştırmıştır. Bu pisliklerden kurtulmak akidesini şirkler ve bidatlerden arındırmak isteyenler suyun temiz kaynağına dönmek zorundadırlar. Bir kaç örnek ile Ebu Hanife'nin nerede ona tabi olanların nerede olduğunu ortaya koymaya çalışalım Allah'ın izni ile.

“O'nun eli, yüzü ve nefsi vardır. Allah'ın kitabında zikretmiş olduğu yüz, el, nefis O'nun keyfiyeti bilinmeyen sıfatlarıdır. Elinden kasıt kudretidir ve nimetidir denilemez. Zira bu durumda Allah'ın sıfatlarını iptal etme söz konusu olur. Bu ise mutezile ve kaderiye'nin görüşüdür.”¹³

Şimdi soruyorum Ebu Hanife'nin nahsettiği meselede onun gibi mi düşünüyorsunuz yoksa başka bir şekilde mi?? Ben size cevabı veriyim hayır! O zaman bu nasıl mezhep imamına tabi olmaktır. Ebu Hanife'den o zaman akideyi maturidi ve siz daha iyi mi biliyorsunuz!! Şimdi size bir iki örnek daha...

Ebu Hanife'ye nuzülden soruldu ve dediki; “Allah keyfiyetsiz olarak iner yeryüzüne”¹⁴

“ Her kim rabbim gökte midir bilmiyorum derse kafirdir. Aynı şekilde o arşının üzerindedir fakat arşı gökte midir yerde midir bilmiyorum diyen kimse de kafir olmuştur.”¹⁵

Kendisine Allah nerededir diye soran kadına; “ Allah göktedir, yerde değil” cevabını verdi. Bunun üzerine adamın biri dedi ki; “O bizimle beraberdir.”(hadid4) sözüne ne dersin? “ Bu senin bir kimseye mektup yazıp ben seninle beraberim demen gibidir. Halbuki sen onun yanında değilsindir.” Yanıtını verdi.¹⁶

“Allah konuşur ama bizim konuşmamız gibi değil.”¹⁷

İşte gördün maturidi ile Ebu Hanife'nin akidesi arasındaki dağlar kadar farkı. Artık hakikatler ortaya çıksın. İnsanları senelerce bu Hanifi mezhebi diye hocalarının mezheplerini insanlara yutturdular. Biz sizi Ebu Hanife'nin asıl mezhebine, bozulmamış saf haline davet ediyoruz. Hatta bazı kimseler o kadar sapmışlar ki; onlara Allah nerededir? Sorusuna ne cevap veririz dediğimizde şöyle derler; aslen böyle soru sormak bidattir derler. Ben şimdi o CAHİLLERE diyorum ki, size göre Nebi sav'de bidatçı! (nebi'yi tenzih ederim)

Bir cariyeye Nebi(sav) ben kimim dedi? Cariye; “sen Allah'ın resulüsün” dedi. Nebi sav; “Allah nerededir” dedi. O da; “gökte” dedi. Nebi sav:” Bu müminedir azad et gitsin” dedi.¹⁸

Hani bu soru bidattı!

¹³ Fıkhul ekber s302

¹⁴ Akidetutu tahaviye c2 s427

¹⁵ Fıkhul ekber s46

¹⁶ El esma vesıfat s426

¹⁷ Fıkhul ekber s302

¹⁸ Müslim

Cahilliklerini örtmek için elli tane bahane uydurmak yerine hadislere teslim olsaydı insanlar ne de güzel olurdu..

Konumuzun aslı Ebu Hanife'ye sonradan yaptıkları akidevi, muhalefetleri açıklamak değildir. Sadece ortada nasıl bir çarpık mezhep anlayışının olduğunu ortaya sermektir. Şimdi kim mezhep imamlarına uyuyor daha anlaşılır olmuştur ümid ederim.

Hanefilerin büyüklerinden kemal ibnul hemmam el Hanefi dedi ki; “ Sahih olan görüşe göre bir mezhebe bağlanmak gerekmez. Çünkü br mezhebe bağlanmak lazım değildir. Eğer Allah'ın ve resulünün vacip kıldığıının dışında vacip yok ise; ne Allah ne de Resulü hiçbir mezhebe bağlı kalarak bir imamın görüşlerine bağlanıp diğerlerini bırakmanın vacip olduğuna hükmetmemiştir. Faziletli olan ilk nesiller muayyen bir mezhebe bağlılığı gerekli görmezlerdi.”¹⁹

Şenkiti de tefsirinde şöyle der; “ Bu bidat Nebi sav'in diliyle kınanan 4. Nesilde ortaya çıkmıştır.”²⁰

Tabi biz bu kadar nakli yaparken ve bazı uyarılarda bulunurken şunuda göz ardı etmiyoruz. Bunu oyuncak haline çevirip alimlerin fetvalarından işimize gelenleri almak değil. Çünkü alimler beşerdir. Zelle denen hatalar yaparlar. Bazen büyük hatalar yaparlar. Eğer kim bu uyarıya dikkat etmez ise şu sözde olan duruma düşer.

Süleyman et teymi dedi ki; “Her alimden her ruhsatı alırsan şerrin tamamını kendinde toplarsın.” Bunu ibn abdilber rivayet etti ve akabinde dedi ki; “Bu icmadır zıddını bilmiyorum.”²¹

Peki şöyle bir soru gelirse; siz bunları anlatıyorsunuz ama geçmiş alimlerin her biri bir mezhebe itham ediliyor? Peki buna nasıl cevap verirsiniz dersiniz şöyle cevaplandırırız;

Evet dediğiniz doğrudur alimlerin bir çoğunun adı söylenirken adlarının sonunda bir mezhebe ithaf edilirler. Tıpkı şu örneklerde olduğu gibi;

İbn hacer eşşafi

İbn hacer el heysemi eşşafi

İbn recep el hanbeli

Karrafi el maliki

Ebu yusuf el hanefi

Cassas el hanefi

Örnekler böyle uzar da sayfalarca gider. Bu alimler -Allah hepsine rahmet etsin- bu mezheplerle anılmışlar ancak bir çok meselede o mezhebin imamına muhalefet etmişlerdir. Bu

¹⁹ Hedyetus sultan s56

²⁰ Edvaul beyan 7/509

²¹ El Beyan 2/91-92

İslam'da Mezhep

mezheplerle anılmalarının sebebi o mezhebin usulunu fıkıh da kabul etmelerindendir. Şimdi sana onların imamlarına yaptıkları bazı örnekler getireceğim ki mesele daha anlaşılır olsun.

Türk toplumunda yaygın olan birinci yanlışlardan biri şudur; yatsı namazının son sünnetini herkes iki rekat kılar. Ancak Ebu Hanife'nin yanında 4 rekattır. İki rekat olması Ebu Yusuf ve Muhammed'in ictihadıdır.

Aynı şekilde çoraplara mes meseleside böyledir. Bilindiği gibi hanefi mezhebinde çoraba mes yapılmaz. Ancak bu sadece Ebu Hanife'nin görüşüdür. İmam Muhammed ve Ebu Yusuf caiz olduğu görüşündedirler.

Gene İmam Muhammed yağmur duasında ki iki rekatlık namazı Ebu Hanife'nin meşru görmediğini ancak kendisinin bunun meşru olduğu görüşünü kabul ettiğini kitabında beyan etmiştir.

Özellikle Ebu Hanife ve imameynin zıt fetvalarının hakkında detaylı bilgi için kudurının fıkıh metnine bakmak gerekir.

Aynı şekilde asım bin yusuf elbelehi ki o İmam Muhammed'in talebelerindendir. Birçok meselede Ebu Hanifenin muhalifi olarak fetva verirdi. Çünkü kendisine delil ulaşmış olmasından dolayı Ebu Hanifenin kavlini terk etmiştir. Bunun için kendisi sünnette mütevatir olarak rivayet edilen rukudan önce ve sonra el kaldırma sünneti ile amel eder böyle fetva verirdi.²²

Muhammed bin yusuf ve Ebu Yusuf hanifi künyesi ile anılmalarına rağmen yaklaşık olarak hocalarının mezhebinin üçte birinde ona muhalefet etmişlerdir.

Daha diğer mezheplerdeki örnekleri getirmediğim bile. Bütün ulemanın buna benzer ihtilafları söz konusu olmuştur. Peki bu ihtilaf normal midir? Peki ikiside mi hatlaı, biri isabetli diğeri hatalı mı? Bu sorulara Kuran'daki şu kıssa ile cevap verelim.

Kıssa geçmeden önce nebi sav'in şu hadisini tekrar hatırlatalım;

“Müctehid ictihad ettiğinde isabet ederse iki ecir, hata ederse bir ecir vardır.”²³

Demek ki ihtilaflar da elli doğru değil bir doğru olur. Diğer görüşler ise hatalıdır.

“ Dâvûd ile Süleyman'ı da hatırla. Hani bir ekin tarlası hakkında hüküm veriyorlardı. Çünkü halkın koyunları o ekine girmişti. Biz de hükümlerine şahit olmuştuk. “²⁴

Bu meselede Allah'ın resulu olan iki peygamber bir meselede hükmediyor. Allah birinin isabet ettiğini diğersinin ise hata ettiğini belirtiyor. Ancak diğersine de ilim ve hüküm verdiğini, onun hata da yapsa yaptığının delille olduğunu ve onunda ecir alacağına işaret ediyor. Tıpkı hadiste belirtildiği gibi.

²² Muvattaehu s158

²³ Buhari ve Muslim sahih senetlerle tahrir ettiler.

²⁴ Enbiya 78

Anlaşılan şudur ki; Allah'ın peygamberi bile bir meselede hata ediyor ise mezhep imamlarının hata etmesi kadar daha tabi birşey yoktur.

Mezhep imamlarında -Allah hepsine rahmet etsin- bazı meselelerde hata etmişlerdir ve isabet edememişlerdir. Ancak onlar gene bir ecirlerini gayretlerinden dolayı almışlardır. Onlar o kadar hayırlıydılar ki Allah onlarla bu dini korudu ve bizlere kadar ulaştırdı. Onlara yıllarda geçse rahmet okunuyor. Bu da Allah katındaki faziletlerini gösterir.

Bizler ibn mesud gibi sahabelerin nas ve felak²⁵ surelerinin kuran'da olmadığı iddiasında bulunacak kadar büyük hatalar yaptıklarını bilmemize rağmen nasıl olurda mezhep imamlarının hata yapmadıklarını iddia edebiliriz.

Bugün türk toplumunun tamamı yatsı namazının son sunnetini iki rekat kılar. Ancak Ebu Hanıfeye göre 4 rekattır. İki rekat olduğu ictihadı Ebu Yusuf ile Muhammed'e aittir. Hangi Hanefi mezhebi sizin yazdığınız mı Ebu Hanıfe'nin ictihad ettiğini mi?

Sünneti korumak başkalarının sözlerini ve görüşlerini korumaktan daha hayırlıdır. Önce Resulullah sav'ın sünnetini korumamız gerekir. Onun sünnetini ihya edenler bu asırdaki garipleri olacaklardır. O garipler ki sünnetinden ölen şeyleri ihya edecekler ve insanları bununla amel etmeye davet edeceklerdir.

Müellif: Ebu Ubeyde

22 Rebî'ul-Evvel 1431

²⁵ Burada kastımız bunların vahiy ile nazil olmadığı iddiasında bulunduğunu anlatmak değil. Sadece vahyolunan dua olduğu görüşündedir. Yanlış anlaşılmasın. Yoksa kuranda ki ayetlerin inkarı en acık kufurdur. İbn mesud bundan munezzehdir.